

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพของเกษตรกรในโครงการพระราชดำริ Factors Affecting Household Accounting and Occupational Costs of Farmers in Thailand's Royal Initiative Projects

ดารณี ไจวงศ์^{1*}, กรณิการ์ จันทร์อินทร์², ปฐมชัย กรเลิศ², ทศพร ไชยประคอง²

Darane Jaiwong^{1*}, Kannika Janin², Pathomchai Kornlert², Thodsaporn Chaiprakong²

¹สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง
200 หมู่ 17 ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52000 ประเทศไทย

¹Accounting Department, Faculty of Business Administration and Liberal Arts
Rajamangala University of Technology Lanna Lampang

200 moo 17, Pichai Sub-district, Mueang District, Lampang Province, 52000, Thailand

²สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่
128 ถนนห้วยแก้ว ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

²Accounting Department, Faculty of Business Administration and Liberal Arts
Rajamangala University of Technology Lanna Chiang Mai

128 Huay Kaew Road, Chang Phueak Sub-district, Mueang District,
Chiang Mai Province, 50300, Thailand

รับบทความ: 18 เมษายน 2568 ปรับปรุงบทความ: 16 กันยายน 2568 ตอรับตีพิมพ์บทความ: 7 พฤศจิกายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพของเกษตรกรในโครงการพระราชดำริ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดทำบัญชี (2) ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทั่วไปต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดทำบัญชี และ (3) สภาพปัญหาอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน และบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ โดยกลุ่มประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ คือเกษตรกรในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นในภาพรวมมากที่สุดด้านทัศนคติ รองลงมาคือด้านการส่งเสริมและการ

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ

อีเมล: thodsaporn@rmutl.ac.th

สนับสนุน และด้านความรู้ความเข้าใจ ตามลำดับ การศึกษาความแตกต่างสถานภาพทั่วไปต่อปัจจัย พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่งผลต่อปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และได้รับการส่งเสริมสนับสนุนในระดับที่แตกต่างกัน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทั่วไปต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีพบว่ารายได้ต่อเดือนและความถี่ในการจดบันทึกมีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ ในขณะที่อายุและระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยด้านทักษะ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนโดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี พบว่า มีความยุ่งยากและซับซ้อน ไม่สามารถจดจำรายการที่เกิดขึ้นในแต่ละวันได้ เขียนและอ่านหนังสือไม่ออก และขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการจดบันทึก และติดตามผลต่างต่อเนื่องและขาดการช่วยเหลือแนะนำจากภาครัฐ แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการส่งเสริมความรู้ทางการเงิน และจัดให้มีการสนับสนุนสำหรับเกษตรกรที่มีส่วนร่วมในโครงการจากสถาบันที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ

บัญชีครัวเรือน เกษตรกร โครงการพระราชดำริ ปัจจัยส่งผลกระทบ

Received: April 18, 2025

Revised: September 16, 2025

Accepted: November 7, 2025

Abstract

This study examines the factors influencing household accounting and occupational cost recording among farmers participating in Thailand's Royal Initiative Projects. The research aims to (1) identify key determinants affecting accounting practices, (2) analyze the relationship between demographic characteristics and these determinants, and (3) explore challenges and barriers to effective implementation of household and occupational cost accounting. A sample of 384 farmers was surveyed by using structured questionnaires. Data were analyzed using descriptive statistics percentage, frequency, mean, and standard deviation and inferential statistics to test relationships and differences. The results indicate that attitude was perceived as the most influential factor, followed by institutional support and promotion, and knowledge and understanding. Statistically significant differences were observed across demographic groups, particularly in relation to knowledge, attitude, and support. Monthly income and frequency of record-keeping were significantly associated with knowledge and understanding, while age and educational attainment were significantly related to attitude and support. Key challenges identified include the complexity of accounting procedures, difficulty in recalling daily transactions, low literacy levels, lack of tools for continuous record-keeping and monitoring, and limited guidance and support from government agencies. These findings

underscore the need for targeted interventions to enhance financial literacy and provide sustained institutional support for farmers engaged in community based accounting initiatives.

Keywords

Household accounts, farmers, royal projects, influencing factors

บทนำ (Introduction)

ในปี พ.ศ. 2567 เศรษฐกิจในประเทศไทยยังคงเผชิญกับความผันผวนจากทั้งปัจจัยภายใน และภายนอกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจโลก ราคาสินค้าเกษตรที่เปลี่ยนแปลง และต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น สภาพแวดล้อมดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อความมั่นคงของครัวเรือนจากรายรับ-รายจ่ายที่ไม่สัมพันธ์กัน โดยเฉพาะครัวเรือนในกลุ่มเกษตรกรที่มีรายได้หลักจากการผลิตทางการเกษตร ถึงแม้ว่าหนี้ครัวเรือนโดยรวมจะมีแนวโน้มลดลงในเชิงปริมาณเมื่อเทียบกับรายได้ แต่ยังคงพบว่า ความสามารถในการชำระคืน ระดับความมั่นคงของรายได้ที่ไม่แน่นอน หรือวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมยังมีความเสี่ยงสูง สะท้อนให้เห็นว่า ครัวเรือนจำนวนมากมีความเปราะบางทางการเงิน ประสบกับปัญหาการขาดสภาพคล่อง ขาดเงินหมุนเวียน ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด ทั้งนี้ พฤติกรรมการใช้จ่ายยังขาดการวางแผน ขาดเครื่องมือในการบริหารจัดการทางการเงิน ทำให้เกิดปัญหาทางการเงินมีความซับซ้อน ทำให้เกิดต้นทุนในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย (สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2568)

เกษตรกรไทยยังคงเป็นกลุ่มประชากรที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมไทย ข้อมูลสำมะโนการเกษตร พ.ศ. 2566 ประเทศไทยมีเกษตรกรผู้ถือครองทำการเกษตรจำนวน 8.7 ล้านราย คิดเป็นร้อยละ 37.5 ของครัวเรือนทั้งหมด โดยมีพื้นที่ถือครองรวม 142.9 ล้านไร่ หรือร้อยละ 44.5 ของพื้นที่ประเทศ โดยพื้นที่ปลูกข้าวมีมากที่สุดถึง 66 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 46.2 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มเกษตรกรไทย เป็นกลุ่มประชากรที่เผชิญกับความเสี่ยงด้านการเงินมาจากรายได้ที่ไม่แน่นอน มีต้นทุนอาชีพที่สูง และการขาดทักษะด้านการวางแผนการใช้จ่าย

การจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนอาชีพ จึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการทางการเงินของเกษตรกร โดยสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจดบันทึก และติดตามรายรับ - รายจ่าย วิเคราะห์ผลประกอบการประกอบอาชีพ และวางแผนการลงทุน และการผลิตอย่างมีระบบจะสามารถทำให้เกษตรกรสามารถประเมินสถานะและสภาพแวดล้อมทางการเงินของตนเองได้อย่างแท้จริง สามารถลดความเสี่ยงด้านหนี้สิน และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาว อย่างไรก็ตาม เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความตระหนักถึงประโยชน์ของการทำบัญชี ขาดความสม่ำเสมอในการบันทึกข้อมูล และไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2567)

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรไทยอย่างรอบด้าน ทั้งด้านการเกษตร สิ่งแวดล้อม อาชีพ การศึกษา และสาธารณสุข โดยเฉพาะการส่งเสริมให้เกษตรกรเรียนรู้ และปฏิบัติการจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนอาชีพ ซึ่งถือเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการสร้างวินัยทางการเงิน พัฒนาทักษะการวางแผน และเสริมสร้างศักยภาพในการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนอาชีพของเกษตรกรในโครงการพระราชดำริ ตลอดจนสำรวจสภาพปัญหา และอุปสรรคที่เกษตรกรเผชิญอยู่ในปัจจุบัน เพื่อเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายและการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่จะนำไปสู่การยกระดับประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชี ส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสนับสนุนการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพของเกษตรกรในโครงการพระราชดำริ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทั่วไปต่อปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพของเกษตรกรในโครงการพระราชดำริ
3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพของเกษตรกรในโครงการพระราชดำริ

ทบทวนวรรณกรรม (Literature Reviews)

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบัญชีและต้นทุนการผลิต

นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ (2559, 76-84) ได้สรุปความหมาย การบัญชีครัวเรือน (Household Accounting) หรือ การบัญชีส่วนบุคคล (Personal Accounting) ว่า การบัญชีที่มีครัวเรือน หรือบุคคลธรรมดาเป็นหน่วยงานทางบัญชีและใช้เป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาทางการเงิน สร้างอุปนิสัยการออมและวิจัยทางการเงินให้แก่ครอบครัวหรือบุคคลธรรมดา ประกอบไปด้วย 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การบันทึกข้อมูล (Recording) การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) และการนำข้อมูลไปประโยชน์ (Using)

จากนิยาม สามารถสรุปได้ว่า การบัญชี หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลทางการเงินอย่างมีขั้นตอน โดยการบันทึกรายการที่เกี่ยวข้องกับการเงิน จัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ จากนั้นจึงจัดทำรายงานทางการเงิน ตลอดจนนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ (2561, 4) ได้ให้ความหมายการบัญชีต้นทุน (Cost Accounting) คือ การบัญชีที่ทำหน้าที่หลักในการสะสมข้อมูลบัญชีต้นทุนที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต เพื่อคำนวณหาต้นทุนของผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ทักษะและการส่งเสริมและสนับสนุน

Bloom et al. (1971, 271) ได้ให้ความหมายของความรู้ความเข้าใจคือความสามารถในการรับรู้และจำเรื่องต่าง ๆ และความสามารถในการแปลความ การตีความ การขยายความ สรุปอ้างอิง บรรยายในเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ Klopfer (1971, 12) ได้ให้ความหมายว่า คือการระบุน้ำความรู้เกี่ยวกับความจริง ศัพท์นิยาม ความคิดรวบยอด ข้อตกลง เทคนิค หลักการ ทฤษฎีต่าง ๆ และความสามารถจำแนกความรู้ได้เมื่อปรากฏอยู่ในรูปใหม่ หรือแปลความรู้จากสัญลักษณ์หนึ่งไปสู่อีกสัญลักษณ์หนึ่ง

จากแนวคิด องค์ประกอบของทัศนคติของ Assael (1995, 267) ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบด้านปัญญา องค์ประกอบด้านอารมณ์ และองค์ประกอบด้านพฤติกรรม ได้แก่ แนวโน้มหรือความพร้อมที่บุคคลจะปฏิบัติ พะยอม วงศ์สารศรี (2562, 94) กล่าวว่า ทักษะเป็นความรู้ที่ปฏักใจเชื่อและข้อสันนิฐานของปัจเจกชนมีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ชี้ชัดถึงลักษณะการนึกคิดของร่างกายของแต่ละคนในการที่สะท้อนการกระทำต่อสิ่งนั้นที่แตกต่างกันออกไป สุภาวรรณ ปานจ้อย (2560, 9-10) ให้ความหมายของของทัศนคติว่า ทักษะ คือระดับความรู้ที่ต่อบางสิ่ง ซึ่งสามารถนำไปสู่พฤติกรรมที่จะแสดงออกตอบสนองต่อสิ่งเร้าซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งเชิงบวกหรือเชิงลบ

จากแนวคิด ทฤษฎี ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ความรู้ความเข้าใจ คือ ความสามารถในการรับรู้ ตีความ จำแนก และสรุปเรื่องราวต่าง ๆ ได้ เมื่อรูปแบบนั้นเปลี่ยนแปลงไป ทักษะ คือระดับของความรู้ที่เชื่อและความเชื่อที่ส่งผลต่อแนวโน้มพฤติกรรมทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งแสดงออกผ่านทางบุคลิกภาพของบุคคลนั้น ทักษะสามารถเปลี่ยนไปได้ตามการศึกษา การรับรู้และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการลอกเลียนแบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งเร้าอย่างมีนัยสำคัญ และการส่งเสริมและสนับสนุน คือวิธีการในการใช้ความรู้และเทคโนโลยีไปถ่ายทอดหรือฝึกอบรมด้วยวิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล แบบกลุ่มบุคคล รวมถึงการส่งเสริมแบบมวลชน เพื่อสร้างความรู้และเข้าใจไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีการดำรงชีวิตเป็นไปตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสร้างความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีในอนาคต

3. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

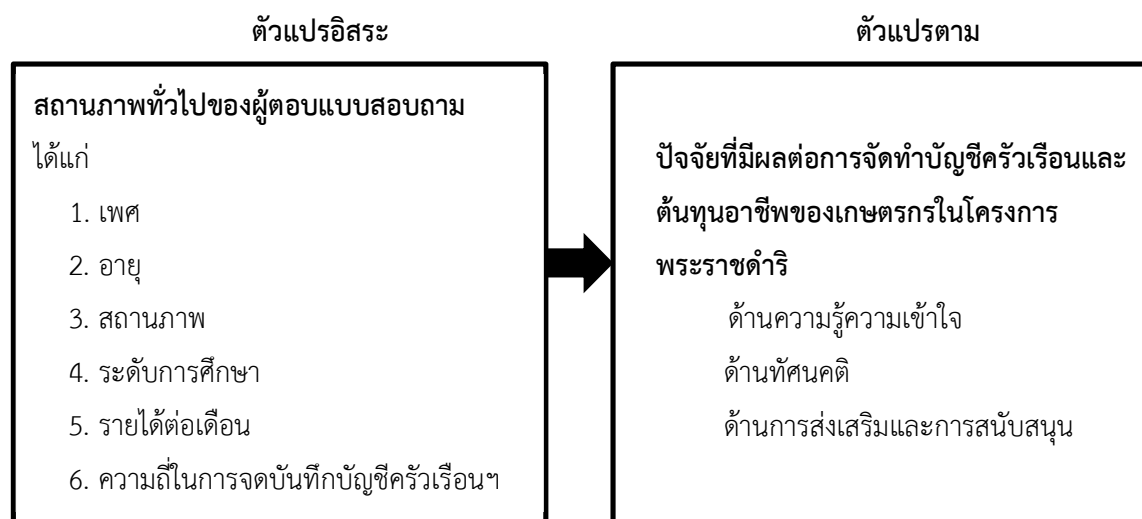
จันทร์ศิลา จะเปี้ย (2566, 70-75) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้อยูชิเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาคาญจนของเกษตรกรไทย ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำอยูชิรับ - จ่ายในครัวเรือนเรียงลำดับตามความสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยทางสังคม ทั้ง ด้านการชักจูง/จูงใจจากการรวมกลุ่มหรือเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมและด้านพฤติกรรมเลียนแบบ รองลงมา คือ ปัจจัยการส่งเสริมและสนับสนุนของภาครัฐ ลำดับต่อมา คือ ปัจจัยด้านทัศนคติและการเรียนรู้ โดยกลุ่มที่จัดทำอยูชิมีทัศนคติที่ดีกว่ากลุ่มที่ไม่จัดทำอยูชิรับ - จ่ายในครัวเรือน และลำดับสุดท้าย คือ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านจำนวนสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจทำอยูชิรับ - จ่ายในครัวเรือน และด้านสถานะทางการเงินของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจทำอยูชิรับ - จ่ายในครัวเรือน แนวทางในการส่งเสริมการจัดทำอยูชิ ได้แก่ การส่งเสริมด้วยปัจจัยทางสังคม และการสร้างแรงจูงใจ สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่ ชุมชน และคนในชุมชน การส่งเสริมสนับสนุนของภาครัฐด้านงบประมาณ

จัดทำแผนการปฏิบัติงานโดยสอดคล้องการปฏิบัติงานจริงพร้อมกับการสอนทฤษฎีเพื่อให้สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดต่อได้ การส่งเสริมด้านทัศนคติและการเรียนรู้ การส่งเสริมด้านปัจจัยส่วนบุคคล และการส่งเสริมด้านอื่น ๆ วิจิต เอียงอ่อนและ อลิษา ประสมผล (2567, 103-118) ได้ศึกษาการวิเคราะห์สภาพปัญหาอุปสรรคและแนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านหมู่ 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด พบว่า สภาพปัจจุบันไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน สาเหตุหลักๆ ไม่มีเวลาในการจัดทำ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ เคยเข้ารับการอบรมรวมถึงเคยได้รับการแจกคู่มือ สมุด เอกสารการจัดทำบัญชีครัวเรือนสภาพปัญหาและอุปสรรคภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ยังสับสนและไม่เข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน การสนทนากลุ่มย่อย พบว่า แนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครัวเรือนควรมีการเชิญชวน ส่งเสริมสร้างทัศนคติที่ดีสร้างผู้นำต้นแบบ เช่น หัวหน้าชุมชนเพื่อเป็นตัวอย่างการจัดทำบัญชีครัวเรือนจัดอบรมให้ความรู้และติดตามผลหลังอบรมอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงสร้างแหล่งเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนในชุมชน อุษา จุฑะสุวรรณศิริ (2563, 163-174) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนบางไผ่ไก่แขวงหิรัญบุรี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ รายจ่ายแนวทาง แนวทางในการจัดทำบัญชีครัวเรือนที่สำคัญ คือต้องทำอย่างสม่ำเสมอจึงจะเกิดประโยชน์ต่อตนเอง TRUONG D.V., GIAO N.2, LY LE.T.T. (2020, 267-272) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้หญิงในการพัฒนาเศรษฐกิจของครอบครัวครัวเรือนในชนบทของประเทศเวียดนาม พบปัจจัยสำคัญหลายประการ ที่มีอิทธิพลต่อบทบาทของผู้หญิงในการพัฒนาเศรษฐกิจของครอบครัวครัวเรือนในชนบท เช่น ระดับการศึกษา สุขภาพ นโยบายสังคม การเข้าถึงข้อมูล และความเหลื่อมล้ำทางเพศ ฯลฯ ที่มีอิทธิพลต่อบทบาทของสตรีในการพัฒนาเศรษฐกิจของครอบครัวครัวเรือนในชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเข้าถึงข้อมูลเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้สตรีมีความรู้พื้นฐานไม่เพียงพอ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อสตรีจำนวนมากในการได้รับแหล่งข้อมูลจากการฝึกอบรม การโฆษณาชวนเชื่อ และการเรียนรู้ Hoxha et al. (2022, 54-63) ทำการศึกษาทางการเงินของเกษตรกรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับผลลัพธ์ในแง่ของผลผลิตและประสิทธิภาพกับเอกสารทางการเงินให้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้าถึงเงินทุนและผลการดำเนินงานโดยรวม บทความนี้วิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดความรู้ทางการเงินของเกษตรกร โดยอ้างอิงจากการสำรวจฟาร์มแบบมีโครงสร้างผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัยหลายประการที่กำหนดความรู้ทางการเงินของเกษตรกร ซึ่งรวมถึงตัวแปรทางสังคมและประชากร ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ทิศทางการตลาด และการมีส่วนร่วมตามสัญญา การปรับปรุงการบูรณาการห่วงโซ่คุณค่าของฟาร์มครอบครัวและการยกระดับการศึกษาโดยรวมจะช่วยให้การศึกษาทางการเงินดีขึ้นและการเข้าถึงเงินทุนสูงขึ้น ทั้งนี้ Whedy Prasetyo. (2020, 444-457) กล่าวว่าความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างพฤติกรรมส่วนบุคคลในความสำเร็จของการวางแผนทางการเงินครัวเรือนได้รับอิทธิพลอย่างมากจากกิจกรรมการออม การให้ความสำคัญกับรายจ่าย การเตรียมเงินสำรองฉุกเฉิน และความใส่ใจต่อสินเชื่อ ดังนั้นสมมติฐานพื้นฐานสำหรับการขยายขอบเขตการวางแผนทางการเงินครัวเรือนโดย

อิงจากการรับรู้ของแต่ละครัวเรือนเกี่ยวกับการรับมือกับโควิด-19 จึงมีความสอดคล้องกันในเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ การวางแผนทางการเงินครัวเรือนยังเป็นปัจจัยหลักในการประยุกต์ใช้การบัญชีครัวเรือน Adeniyi and Ojuye (2021, 297-208) กล่าวว่า นักวิชาการด้านการบัญชีควรเพิ่มความพยายามในการรวมวิชาบัญชีครัวเรือนไว้ในหลักสูตรการบัญชีของโรงเรียนมัธยมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไนจีเรียโดยเร็ว นอกจากนี้ เชื่อว่าความรู้ด้านการบัญชีครัวเรือนจะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์และความรับผิดชอบในครอบครัว Biyanwila and Anuradha (2023, 87-107) ได้กล่าวว่า ปัจจัยทางพฤติกรรมที่สำคัญที่สุดของภาวะหนี้สินล้นพ้นตัวของครัวเรือน ได้แก่ ความรู้ทางการเงิน การรับรู้ความเสี่ยง วัฒนธรรม Abebe (2017, 40-45) ได้กล่าวถึงผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่ามีปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อทัศนคติการออมของครัวเรือนในชนบทในพื้นที่ศึกษา เช่น ขนาดที่ดินของครัวเรือน ระดับรายได้ของครัวเรือน สถานภาพสมรสของครัวเรือน ระดับการศึกษาของครัวเรือน อาชีพของครัวเรือน นิสัยการตีมูลค่าของครัวเรือน และอื่น ๆ ล้วนมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อปริมาณเงินออมของครัวเรือน ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนในชนบทที่มีการออมในสัดส่วนที่ต่ำเมื่อเทียบกับรายได้ของครัวเรือน เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบควรให้ความสำคัญกับการออมในระดับกฎหมายของครัวเรือนในชนบท

จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ข้างต้น คณะผู้วิจัยได้นำมาสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำงานวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย (Research Methodology)

การวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการในลักษณะวิจัยเชิงสำรวจ ทำการเก็บข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามไปยังเกษตรกรที่จัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพในโครงการ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เกษตรกรในโครงการพระราชดำริ ในปีงบประมาณ 2567 จำนวน 469 คน แบ่งออกเป็น 8 โครงการ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2567) โดยใช้แบบสอบถามและทำการส่งแบบสอบถามโดยช่องทางไปรษณีย์และจัดส่งในรูปแบบของออนไลน์ ในการรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ ได้รับการตอบกลับทั้งสิ้น 384 คน คิดเป็นร้อยละ 81.88

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอรายงานในรูปแบบตารางประกอบความเรียง แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ความถี่ในการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพ ซึ่งคำถาม มีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจ 15 ข้อ ด้านทัศนคติ 9 ข้อ และด้านการส่งเสริมและสนับสนุน 5 ข้อ รวมทั้งสิ้น 29 ข้อ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตรวัดประเมินค่าแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) คำตอบเป็นแบบเลือกตอบตามระดับความคิดเห็นแบ่งเป็น 5 ดังนี้

- 5 คะแนนกำหนดให้ระดับมากที่สุด
- 4 คะแนนกำหนดให้ระดับมาก
- 3 คะแนนกำหนดให้ระดับปานกลาง
- 2 คะแนนกำหนดให้ระดับน้อย
- 1 คะแนนกำหนดให้ระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของเกษตรกรในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 8 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตรวัดประเมินค่าแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) และจัดลำดับของปัญหา

1.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำร่างแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาความครบถ้วน ความเหมาะสม ความถูกต้องของการใช้ภาษาและครอบคลุมเนื้อหาของงานวิจัย จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับเกษตรกรในโครงการพระราชดำริ จำนวน 50 คน และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1970, 449) ได้ค่าความเชื่อมั่น มีค่าเท่ากับ 0.851

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกตามแหล่งที่มาได้ 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

1) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ตำรา วิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความ ระเบียบ วารสาร งานวิจัย หนังสือต่าง ๆ เอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลในระบบอินเทอร์เน็ต

2) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ (Survey Method) ความคิดเห็นของเกษตรกรโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยออกแบบสอบถาม (Questionnaire) และส่งแบบสอบถามให้กลุ่มประชากรจัดเก็บข้อมูล จำนวน 469 ฉบับ ไปยังกลุ่มประชากรและได้รับกลับมาจำนวน 384 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.88 นั้น จึงนำผลจากการสำรวจมาวิเคราะห์ผลข้อมูลทางสถิติ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามส่วนที่1 ข้อมูลลักษณะของประชากรเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – List) ใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) สรุปค่ามาเป็นค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 ข้อมูลการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – List) ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) กับตัวแปรที่มีระดับการวัดเชิงปริมาณ เป็นการกำหนดช่วงของค่าเฉลี่ยเพื่อการแปลความหมายแบ่งเป็น 5 ระดับคะแนนจากช่วงค่าเฉลี่ย

ระดับชั้นใช้สูตรการคำนวณช่วงกว้างของอันตรภาคชั้น (Best. 1981: 125) จากนั้นนำมาเทียบกับเกณฑ์ค่าคะแนน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, 123) ดังนี้

ค่าคะแนน 4.21 - 5.00 หมายถึง ให้ความสำคัญมากที่สุด

ค่าคะแนน 3.41 - 4.20 หมายถึง ให้ความสำคัญมาก

ค่าคะแนน 2.61 - 3.40 หมายถึง ให้ความสำคัญระดับปานกลาง

ค่าคะแนน 1.81 - 2.60 หมายถึง ให้ความสำคัญระดับน้อย

ค่าคะแนน 1.00 - 1.80 หมายถึง ไม่ให้ความสำคัญ

2.3 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ในการวิจัยครั้งนี้ จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และผู้วิจัยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบโดยใช้เทคนิค Factor Analysis เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทั่วไปต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทัศนคติ และด้านการส่งเสริมและสนับสนุน

ผลการวิจัย (Results)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่จัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 77.86 มีอายุ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 64.06 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 69.53 มีระดับการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 91.67 มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 81.77 มีความถี่ในการจดบันทึก คิดเป็นร้อยละ 95.10

ตารางที่ 1

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพของเกษตรกรในโครงการพระราชดำริ โดยภาพรวม

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพ โดยภาพรวม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านความรู้ความเข้าใจ	4.30	0.890	มากที่สุด
ด้านทัศนคติ	4.46	0.588	มากที่สุด
ด้านการส่งเสริมและการสนับสนุน	4.45	0.602	มากที่สุด
รวม	4.40	0.693	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพของเกษตรกรในโครงการพระราชดำริ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพของเกษตรกรในโครงการพระราชดำริเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทัศนคติ ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.588) ด้านการส่งเสริมและการสนับสนุน ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.602) และด้านความรู้ความเข้าใจ ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 0.890) อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 2

ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทั่วไปต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพของเกษตรกร ด้านความรู้ความเข้าใจ

ตัวแปร	B	Std.Error	b	t	Sig.	Tolerance	VIF
คงที่	5.744	.501		11.455	<.001		
เพศ (X_1)	-.141	.085	-.080	-1.669	.096	.987	1.013
อายุ (X_2)	.116	.079	.109	1.477	.140	.411	2.431
สถานภาพ (X_3)	-.120	.070	-.090	-1.728	.085	.825	1.211
ระดับการศึกษา (X_4)	.111	.206	.042	.539	.591	.377	2.651
รายได้ต่อเดือน (X_5)	-.278	.085	-.173	-3.295	.001*	.816	1.226
ความถี่ในการจดบันทึก (X_6)	-.289	.061	-.226	-4.722	<.001*	.982	1.018
R = 0.464, R ² = 0.215, Adjusted. R ² = 0.199, SE _{est} = 0.676, F = 13.621, Sig. = <.001*							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษา พบว่า สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่งผลกระทบต่อปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจที่ส่งผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพของเกษตรกรในโครงการ

พระราชดำริ โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.464 และสามารถอธิบายความสัมพันธ์ด้านความรู้ความเข้าใจได้ร้อยละ 19.90 โดยมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์เท่ากับ ± 0.676 มีค่า Tolerance ต่ำสุดอยู่ที่ 0.377 และ VIF สูงสุดอยู่ที่ 2.431

เมื่อพิจารณาสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า รายได้ต่อเดือน (Sig. = .001) และความถี่ในการจดบันทึก ส่งผลต่อปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจที่ส่งผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพ โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ตามลำดับ โดยสร้างสมการถดถอยได้ ดังนี้

$$Y = 5.744 - .141(X_1) + .116(X_2) - .102(X_3) + .111(X_4) - .278(X_5) - .289(X_6)$$

$$Z = -0.8(X_1) + .109(X_2) - .090(X_3) + .042(X_4) - .173(X_5) - .226(X_6)$$

ตารางที่ 3

ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทั่วไปต่อปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพของเกษตรกรในโครงการพระราชดำริ ด้านทัศนคติ

ตัวแปร	B	Std.Error	b	t	Sig.	Tolerance	VIF
คงที่	3.650	.255		14.336	<.001		
เพศ (X ₁)	-.067	.043	-.079	-1.561	.119	.987	1.013
อายุ (X ₂)	.216	.040	.427	5.418	<.001*	.411	2.431

ตารางที่ 3

ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทั่วไปต่อปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพของเกษตรกรในโครงการพระราชดำริ ด้านทัศนคติ (ต่อ)

ตัวแปร	B	Std.Error	b	t	Sig.	Tolerance	VIF
สถานภาพ (X ₃)	-.021	.035	-.034	-.603	.547	.825	1.211
ระดับการศึกษา (X ₄)	.402	.105	.315	3.831	<.001*	.377	2.651
รายได้ต่อเดือน (X ₅)	-.084	.043	-.110	-1.968	.050	.816	1.226
ความถี่ในการจดบันทึก (X ₆)	-.028	.031	-.045	-.885	.377	.982	1.018
R = 0.333, R ² = 0.111, Adjusted. R ² = 0.093, SE _{est} = 0.343, F = 6.210, Sig. = <.001*							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่งผลต่อปัจจัย ด้านทัศนคติที่ส่งผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพ โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.333 และสามารถอธิบายความสัมพันธ์ด้านทัศนคติได้ร้อยละ 9.30 โดยมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์เท่ากับ ± 0.343 มีค่า Tolerance ต่ำสุดอยู่ที่ 0.377 และ VIF สูงสุดอยู่ที่ 2.651

เมื่อพิจารณาสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า อายุและระดับการศึกษา ($\text{Sig} = .001$) ส่งผลต่อปัจจัยด้านทัศนคติที่ส่งผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพ โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ตามลำดับ

ตารางที่ 4

ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทั่วไปต่อปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพของเกษตรกรในโครงการพระราชดำริ ด้านการส่งเสริมและการสนับสนุน

ตัวแปร	B	Std.Error	b	t	Sig.	Tolerance	VIF
คงที่	3.818	.308		12.409	<.001		
เพศ (X_1)	-.015	.052	-.015	-.296	.767	.987	1.013
อายุ (X_2)	.222	.048	.362	4.598	<.001*	.411	2.431
สถานภาพ (X_3)	-.058	.043	-.075	-1.358	.175	.825	1.211
ระดับการศึกษา (X_4)	.424	.127	.275	3.347	<.001*	.377	2.651
รายได้ต่อเดือน (X_5)	-.094	.052	-.101	-1.807	.072	.816	1.226
ความถี่ในการจดบันทึก (X_6)	-.078	.038	-.105	-2.069	.039	.982	1.018
R = 0.339, $R^2 = 0.115$, Adjusted. $R^2 = 0.097$, $SE_{\text{est}} = 0.415$, $F = 6.443$, $\text{Sig.} = <.001^*$							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษา พบว่า สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่งผลต่อปัจจัย ด้านการส่งเสริมและการสนับสนุนที่ส่งผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพ โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.339 และสามารถอธิบายความสัมพันธ์ด้านการส่งเสริมและการสนับสนุนได้ร้อยละ 9.70 โดยมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์เท่ากับ ± 0.415 มีค่า Tolerance ต่ำสุดอยู่ที่ 0.377 และ VIF สูงสุดอยู่ที่ 2.651

เมื่อพิจารณาสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า อายุและระดับการศึกษา ($\text{Sig} = .001$) ส่งผลต่อปัจจัยด้านการส่งเสริมและการสนับสนุน ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพ โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ตามลำดับ

ตารางที่ 5

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการการจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ

ปัจจัยภายในและภายนอก	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับปัญหาและอุปสรรค	ลำดับ
1. ปัจจัยภายใน				
1.1 การจัดทำบัญชีมีความยุ่งยากและซับซ้อนเกินไป	4.49	.574	มากที่สุด	1
1.2 ไม่สามารถจดจำรายการที่เกิดขึ้นในแต่ละวันได้	4.33	.853	มากที่สุด	2
1.3 เขียนและอ่านหนังสือไม่ออก	4.29	.888	มากที่สุด	3
1.4 ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการจดบันทึก	4.28	.855	มากที่สุด	4
รวม	4.35	.793		
2. ปัจจัยภายนอก				
2.1 ขาดการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง	4.34	.898	มากที่สุด	1
2.2 ขาดแหล่งข้อมูลศึกษาเพิ่มเติม	4.29	.908	มากที่สุด	2
2.3 ขาดการช่วยเหลือ แนะนำจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ	4.25	.873	มากที่สุด	3
รวม	4.29	.893		

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการการจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.35$, S.D. = .793) เมื่อพิจารณาปัจจัยภายในรายข้อ พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = .893) โดยมีการจัดทำบัญชีมีความยุ่งยากและซับซ้อนเกินไป ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = .574) รองลงมาคือไม่สามารถจดจำรายการที่เกิดขึ้นในแต่ละวันได้ ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = .853) เขียนและอ่านหนังสือไม่ออก ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = .888) ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการจดบันทึก ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = .855) ตามลำดับ ส่วนปัจจัยภายนอกรายข้อ พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = .893) โดยมีปัญหาคือขาดการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = .898) รองลงมาคือขาดแหล่งข้อมูลศึกษาเพิ่มเติม ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = .908) และขาดการช่วยเหลือ แนะนำเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = .873) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพของเกษตรกรในโครงการพระราชดำริ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นในภาพรวมมากที่สุดด้านทัศนคติ รองลงมาคือด้านการส่งเสริมและการสนับสนุน และด้านความรู้ความเข้าใจ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษา จุฑะสุวรรณศิริ (2563, 163-174) ได้ค้นพบระดับของยอมรับการจัดทำบัญชีครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง และต้องมีแนวทางในการจัดทำบัญชีอย่างสม่ำเสมอ

การศึกษาความแตกต่างสถานภาพทั่วไปต่อปัจจัย พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่งผลต่อปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิด และได้รับการส่งเสริมสนับสนุน ในระดับที่แตกต่างกัน โดยด้านสถานภาพทั่วไปพบว่า เพศหญิงที่มีสถานภาพสมรส จะมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิดและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพโสด หมาย หยา ร้าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Truong et al. (2020, 267-272) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้หญิงในการพัฒนาเศรษฐกิจของครอบครัวครัวเรือนในชนบทของประเทศเวียดนาม พบปัจจัยสำคัญหลายประการ ที่มีอิทธิพลต่อบทบาทของผู้หญิงในการพัฒนาเศรษฐกิจของครอบครัวครัวเรือนในชนบท

ด้านระดับการศึกษาพบว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จะมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะคิดและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนมากกว่าการศึกษาระดับปริญญาตรีและต่ำกว่าปริญญาตรี สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษา จุฑะสุวรรณศิริ (2563, 163-174) กล่าวว่า ผู้ที่มีการศึกษาต่างกันมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผู้ที่มีการศึกษาย่อมพิจารณาเห็นความสำคัญของการจัดทำบัญชีครัวเรือนมากกว่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพิจารณาเห็นประโยชน์ที่เกิดจากการจัดทำบัญชี ครัวเรือนมากกว่า

ด้านรายได้ต่อเดือน พบว่า รายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการจัดทำบัญชีโดยผู้ที่มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท จะมีความรู้ความเข้าใจมีทักษะคิดและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนมากกว่าผู้ที่มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษา จุฑะสุวรรณศิริ (2563, 163-174) กล่าวว่า ผู้ที่มีรายได้ต่างกันมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อธิบายได้ว่าผู้ที่คำนึงถึงรายได้มากจะเป็นผู้ที่พิจารณาเห็นความสำคัญของการจัดทำบัญชีครัวเรือนมากกว่า เนื่องจากว่าการจัดทำบัญชีครัวเรือนจะทำให้มองเห็นรายได้ที่เพิ่มขึ้น หรือลดลงดังนั้นการเป็นผู้ที่มีรายได้มากจึงอาจทำให้ตระหนักถึงการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ด้านความถี่ในการจัดบันทึกพบว่าผู้ที่จัดบันทึกอย่างสม่ำเสมอจะมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะคิดและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนมากกว่าผู้ที่มีความถี่ในการบันทึกบางเวลาและไม่จัดบันทึก สอดคล้องกับ วิจิต เจริญอ่อน และ อลิษา ประสมผล (2567, 103-118) ที่พบว่า สาเหตุหลักๆ ไม่มีเวลาในการจัดทำบัญชีส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรมรวมถึงเคยได้รับการแจกคู่มือ สมุด เอกสารการจัดทำบัญชีครัวเรือนแต่ยังสับสนและไม่เข้าใจในกระบวนการจัดทำบัญชีจึงส่งผลต่อความสม่ำเสมอในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทั่วไปต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดทำบัญชี พบว่ารายได้ต่อเดือนและความถี่ในการจดบันทึกมีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ โดยผู้ที่มีรายได้มั่นคงและมีวินัยในการบันทึกบัญชีจะสามารถเรียนรู้และเข้าใจการทำบัญชีได้ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษา จุฑะสุวรรณศิริ (2563, 163-174) กล่าวว่าผู้ที่มีรายได้ต่างกันมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยรวมแตกต่างกันในขณะที่อายุและระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยด้านทักษะคิด ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือผู้ที่มีอายุมากและมีการศึกษาสูง มีแนวโน้มที่จะทำบัญชี ได้อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องมากกว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษา จุฑะสุวรรณศิริ (2563, 163-174) กล่าวว่าผู้ที่มีอายุต่างกันมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยรวมแตกต่างกัน โดยผู้ที่มีอายุ 46 – 55 ปี มีการจัดทำบัญชีมากที่สุด ทั้งนี้

อาจเป็นเพราะว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่ามีประสบการณ์การเรียนรู้ในการดำรงชีวิตมากกว่าจึงทำให้ มีความตระหนักรู้ถึง ความสำคัญในการจัดทำบัญชีครัวเรือนมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย อีกทั้ง Hoxha et al. (2022, 54-63) ได้ค้นพบ ว่า การยกระดับการศึกษาโดยรวมจะทำให้การศึกษาทางการเงินดีขึ้น ทั้งนี้ Prasetyo. (2020, 444-457) เห็น ว่าพฤติกรรมส่วนบุคคลในสำคัญของการวางแผนการเงินครัวเรือนได้รับอิทธิพลมาจากการให้ความสำคัญ ในการรับจ่าย ในด้านสาเหตุความรู้ความเข้าใจ มีความสอดคล้องกับการส่งเสริมและสนับสนุน ที่ยังคง ต้องการให้มีการสนับสนุนการให้ความรู้ความเข้าใจจากภาครัฐ หรือผู้มีประสบการณ์มาถ่ายทอดความรู้ สร้าง ความเข้าใจ รวมถึงสร้างแรงจูงใจในการทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพ Biyanwila and Anuradha (2023, 84-107) คิดเห็นในประเด็นการรับรู้ความรู้ทางการเงิน การรับรู้ความเสี่ยง สอดคล้องกับ จันทรศิลา จะเปี้ย (2566) ที่เห็นว่า การส่งเสริมและสนับสนุนของภาครัฐ ถึงแม้จะเป็นประเด็นรอง แต่ก็ส่งผลต่อระดับ ทักษะคิดและการเรียนรู้ และตัดสินใจทำบัญชีรับจ่ายในครัวเรือน ตลอดจน Abera Abebe (2017, 40-45) เห็นว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถสร้างอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมของเกษตรกรที่จะส่งผลต่อทัศนคติการ ออมที่มาจากปัจจัยหลักได้แก่ระดับรายได้และอาชีพของครัวเรือนที่จะเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี พบว่า มีความยุ่งยากและซับซ้อน ไม่สามารถจดจำรายการ ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันได้ เขียนและอ่านหนังสือไม่ออก และขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการจดบันทึกและ ติดตามผลต่างต่อเนื่องและการช่วยเหลือแนะนำจากภาครัฐ สอดคล้องกับ วิจิต เอียงอ่อน และ อลิษา ประสมผล (2567, 103-118) ที่วิเคราะห์สาเหตุไว้ว่า เกษตรกรไม่มีเวลาในการจัดทำบัญชีเกิดจากสภาพปัญหา เกิดจากความสับสน ไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ของการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพ Biyanwila and Anuradha. (2023, 84-107) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรมีหนี้สินล้นพ้นตัวของครัวเรือน ได้แก่การขาด ความรู้ทางการเงิน และสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมสอดคล้องกับ จันทรศิลา จะเปี้ย (2566, 70-75) ที่เห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสอนทฤษฎีพร้อมสอดแทรกการปฏิบัติจริงที่จะสามารถนำไปถ่ายทอดได้

สรุป (Conclusion)

จากผลการวิจัยสามารถสรุปผลได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 77.86 มีอายุ 50 ปีขึ้นไป สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี รายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท มีการจดบันทึกไม่สม่ำเสมอ ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นในภาพรวมมากที่สุดด้าน ทักษะคิด รองลงมาคือด้านการส่งเสริมและการสนับสนุน และด้านความรู้ความเข้าใจ ตามลำดับ

การศึกษาความแตกต่างสถานภาพทั่วไปต่อปัจจัย พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่งผลต่อปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิด และได้รับการส่งเสริมสนับสนุน ในระดับที่แตกต่างกัน ด้านสถานภาพทั่วไปพบว่า เพศหญิงที่มีสถานภาพสมรส จะมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิดและได้รับการ ส่งเสริมสนับสนุนมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพโสด หม้าย หย่าร้าง ด้านระดับการศึกษาพบว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง กว่าปริญญาตรี จะมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะคิดและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนมากกว่าการศึกษาระดับ ปริญญาตรีและต่ำกว่าปริญญาตรี ด้านรายได้ต่อเดือน พบว่า รายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการจัดทำบัญชีโดย

ผู้ที่มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท จะมีความรู้ความเข้าใจมีทัศนคติและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนมากกว่าผู้ที่มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท ด้านความถี่ในการจัดบันทึกพบว่าผู้ที่จัดบันทึกอย่างสม่ำเสมอจะมีความรู้ความเข้าใจ มีทัศนคติและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนมากกว่าผู้ที่มีความถี่ในการบันทึกบางเวลาและไม่จัดบันทึก ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทั่วไปต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดทำบัญชี พบว่ารายได้ต่อเดือนและความถี่ในการจัดบันทึกมีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ ในขณะที่อายุและระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยด้านทัศนคติ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี พบว่า มีความยุ่งยากและซับซ้อน ไม่สามารถจดจำรายการ ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันได้ เขียนและอ่านหนังสือไม่ออก และขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดบันทึกและติดตามผลต่างต่อเนื่องและขาดการช่วยเหลือแนะนำจากภาครัฐ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยในครั้งนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพ เพื่อกระตุ้น ความสนใจ และการเข้าถึงรวมถึงเสริมสร้างองค์ความรู้เรื่องการทำบัญชีครัวเรือน
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสำหรับกลุ่มเกษตรกรในโครงการพระราชดำริให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพให้กับเกษตรกรนอกโครงการพระราชดำริ
2. ควรเพิ่มปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่อาจส่งผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนอาชีพเพื่อให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในปัจจุบันที่มีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2567). *โครงการพระราชดำริ ประจำปีงบประมาณ 2567*.

<https://www.cad.go.th/main.php?filename=royalproject>.

จันทร์ศิลา จะเปี้ย (2566). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บัญชีเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา*

ความยากจนของเกษตรกรไทยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ [การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตร

มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. <https://doi.org/10.14457/TU.the.2023.1147>

นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ. (2559). บัญชีพอเพียง: แก้นความยากจน. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 12(36). 76-84.

https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14456/jap.2016.34

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น

พะยอม วงศ์สารศรี. (2562). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สารเชษฐ.

ไพศาล วรคำ. (2559). *การวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). มหาสารคาม: ตักศิลาการพิมพ์.

- วิชิต เอียงอ่อน และ อลิษา ประสมผล. (2567). การวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรคและแนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านหมู่ 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 6(1), 103-118. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmspsru/article/view/268504>
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2561). *การบัญชีต้นทุน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แมคกรอฮิลล์.
- สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2568). *การแถลงข่าวรายงานภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสที่สี่ของปี 2567 ทั้งปี 2567 และแนวโน้มปี 2568*. https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=16142&filename=QGDP_report
- สุภาวรรณ ปานจ้อย. (2560). *การศึกษาทัศนคติที่มีต่อฟรีเซนเตอร์ซึ่งมีพฤติกรรมก่อเหตุของกลุ่มวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร* [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. <https://doi.org/10.14457/TU.the.2017.161>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). *สำมะโนการเกษตร*. <https://www.nso.go.th/nsoweb/main/summano/P7>
- อุษา จุฑะสุวรรณศิริ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนบางไส้ไก่แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 14(1), 163-174. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/journaldru/article/view/253544>
- Abebe A. (2017). Factors Affecting Rural Household Saving (In Case of Wolayita Zone Ofa Woreda). *Journal of Poverty, Investment and Development*, 36, 40-45. <https://core.ac.uk/download/pdf/234695789.pdf>
- Adeniyi, S. I., & Ojuye, T. E. (2021). Family Attributes and Household Accounting in Ogun State, Nigeria. *Journal of Academic Research in Economics*, 13 (2), 297-208. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=983488>
- Assael, H. (1995). *Consumer behavior and marketing action* (5th ed.). The United of America: International Thomson.
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. (4th ed). New Jersey: Prentice Hall.
- Biyanwila, B. P. U. K., & Anuradha, P. A. N. S. (2023). Behavioral Factors Affecting Household Over-Indebtedness: A Systematic Review. *Journal of Business Research and Insights*, 9(I), 84-107. <https://doi.org/10.31357/vjm.v9il.6373>
- Bloom, B. S., Madaus, G. F., & Hastings, J. T. (1971). *Hand Book on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. New York: McGraw – Hill Book.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing*. (3rd ed.). New York: Harper & Row

- Hoxha, A., Shahu, E., & Gjokaj, E. (2022). Farmers' financial education key determinant factors – case of the vegetable sector in Kosovo. *Journal of Economy and Agribusiness/FEA*, 15(2), 54-63. <https://www.researchgate.net/publication/376851119>
- Klopfer, L. E. (1971). *Evaluation of Learning in Science*. Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning. New York: McGraw-Hill hook company.
- Prasetyo, W. (2020). COVID-19 Learning Concerning Financial Planning Importance and Household Accounting. *Journal Revie Akuntansi dan Keuangan*, 10(3), 444-457. <https://www.doi.org/10.22219/jrak.v10i3.13554>
- Truong D. V., Giao, N. & Ly, L. T. T. (2020). Factors Affecting the Role of Women in The Economec Development of Rural Household Families in Vietnam: A Case Study in Trieu Son District Thanh Hoa Province. *Growing Science*, 6, 267–272. <https://www.doi.org/10.5267/j.ac.2020.3.001>